

DE ZES GEBROEDERS.



En nu zullen mijn kinderen, neven en nichten vragen wat is er van die zes jongens geworden? Zeker ze weten, dat Carel als psychiater, Louis als leeraar en artiest, ik als advocaat en socioloog, Jules als landscape-architect in Amerika, Moot als Gedelegeerd Commissaris van de psychiatrische Inrichting Coudewater en Pit ergens in Amerika op een enorm land- en boschbouwbedrijf werkzaam zijn. Wat Jules aangaat moet ik helaas zeggen: "was". Hij is in 1951 tengevolge van een acute blindedarmontsteking overleden.

De jeugd weet wellicht ook, dat de thans jonge generatie Kortenhorst uit 23 leden bestaat: 11 jongens en 12 meisjes en dat het allerjongste spruitje van den ouden boom vertegenwoordigd wordt door mijn kleinzoon Arend Jan, 14 Februari 1944 te Oegstgeest geboren.

Ook ligt het in ons aller versche herinnering, dat Marijke op 14 September 1944 in het huwelijk zou treden met den psychiater N. van Wayenburg, maar dat de oorlog tusschenbeide trad.

Carel, de oudste van ons zessen is 62, Pit de jongste 50 jaar.

Ze waren en zijn vanzelfsprekend allen anders, maar ze hebben toch gezamenlijk en groepsgewijs een aantal eigenschappen met elkaar gemeen.

Ik meen, dat de wetenschap der "Temperaments-Vererbung" nog maar in de kinderschoenen staat en dat het derhalve een gewaagde onderneming schijnt bepaalde eigenschappen van een jaarklasse eener familie aan die van de vorige te toetsen. Ik zal dan ook niet trachten in dit verhaal onzer familie een bijdrage voor eenige erfelijkheidsleer te leveren. Maar ik kan wel iets anders doen, b.v. een familieraad belaggen waarin alle levende generaties vertegenwoordigd zijn en waarin gelegenheid bestaat tot een confrontatie. Dat lijkt mij een goed idee!

Ik verzamel dus in den geest deze 24 jonge Kortenhorsten om mij heen: ze kunnen, nu Arend Jan erbij gekomen is, een aaneengesloten bonte rij vormen. Ik stel mij voor, dat Julian als luitenant-vliegenier in het Amerikaansche leger ons land heeft helpen bevrijden en dat door loting is uitgemaakt welke van de nog niet verloofde meisjes naast hem mag zitten. De oudste in het gezelschap, mijn zoon Jan, is 28, de jongste, mijn kleinzoon, ruim een half jaar. Hoe het Amerikaansche nichtje Elsy in Holland is gekomen? Zij is - dat is vanzelfsprekend - als Roode-Kruis-zuster met het Amerikaansche leger meegekomen. Zij heeft een plaats gekozen naast Free, Louis' oudsten zoon, die voor dokter studeert: de medische faculteit is zoodoende compleet.

Plaats der handeling? In het rijk der fantasie is de keuze aan den auteur, laten we dus bij Moot en Jetty in Rosmalen samenkomen. In den laten zomer is het buiten op het grasveld verukkelijk zitten, de grooten op stoelen, de kleinen op den grond. Er is een gezellig zitje gemaakt

en ik ben bereid mij aan een interview, door de jeugd af te nemen, te onderwerpen in het bijzijn van mijn broers en van de respectievelijke ouders, echtgenooten en verloofden.

Mr. Pit, mijn tweede zoon is wegens zijn dubbele waardigheid van vak-der en advocaat, bij onderling goedvinden tot voorzitter der bijeenkomst benoemd. Hij houdt een inleidende rede en doet dat hoogst ernstig. De Amerikaanse familieleden krijgen de vertaling in het oor gefluisterd; ze blijken ook het Nederlandsch zoo ongeveer te kunnen verstaan, er is dus geen enkele reden om maar steeds met fluisteren door te gaan, zegt voorzitter Pit streng en onverbidlijk.

Vader, resp. oom Rad zal dus de vragen beantwoorden, die uit dezen kring gesteld worden. "We willen weten zegt Pit Jr. - wat voor lui die oude Kortenhorsten zijn - hoe werden ze tot wat ze nu zijn en welken goeden raad hebben zij ons mee te geven."

"Alsof wijzelf dat niet het beste weten!" interrupeert Nol. "Van mijn mannetje mag je geen kwaad spreken" waarschuwt tante Jetty. "Dat was ik ook niet van plan" stelt ik gerust. "Trouwens de kinderen beweren, dat ik zoo sprekend op Moot lijk, dat ik reeds uit die overweging, alleen maar goed van hem vertellen kan."

"Neen - meent Marijke - we willen niet alleen het goede hooren, 't is veel leuker om de verborgen gebreken te laten opbiechten."

De voorzitter maakt nu aan deze preliminairèn, die in een algemeen tumult beginnen te ontaarden, een einde. Emmy is intusschen met Mootje Jr. er tusschen uitgekomen, ze hebben Arend Jan meegenomen en ze amuseeren zich met hun drieën in de schaduw van het tuinhuisje. Jules Mootzoon blijkt meer belangstelling te hebben in zijn neef Julian Juleszoon dan in de deugden en gebreken van zijn vader en ooms: van de eersten is hij ook zonder verderen uitleg overtuigd en over de laatsten heeft hij tot nu toe nooit nagedacht.

De voorzitter vraagt instantelijk wie het woord verlangt.

Carla. "Hoe kan oom Rad nou de volle waarheid seggen, als zijn eigen vrouw en zijn schoonzusters er bij zijn?"

Wiesje. "De broers houden altijd elkaar de hand boven het hoofd en vallen elkaar toch niet af!"

Free: Het gaat heelemaal niet om goede of kwade eigenschappen. De wetenschap werkt met heel andere begrippen. Zij kent affectieve zielkundige eigenaardigheden of zoals Kretschmer ons leert: ook bij volkomen normale menschentypen onderscheiden we zyklotyme en schizophrene persoonlijkheden en het is van veel belang uit de opeenvolgende geslachten het zyklotoschizotyme mengtype af te leiden. We krijgen dan eenig inzicht in de kruising van temperanten: stenisch-astenisch.

Oom Carel: Geachte collega, dit onderwerp, waarover Dr. Hermann Hoffmann in 1923 een boek heeft geschreven in de serie "Grenzfragen des Nerven- und Seelenlebens" lijkt mij meer op zijn plaats in een bijeenkomst van vakgeleerden b.v. jijzelf, Bram, Nico en ik, dan hier in dezen familieraad.

De Voorzitter: Daar heeft oom Carel gelijk in. We willen een verhaaltje over onze ouwelui, geen psychische analysen. Dat onderwerp is trouwens veel te griezelig. Voorzover ik er in mijn strafpraktijk mee te maken heb gehad, draait het altijd uit op een pleidooi voor verminderde toerekeningsvatbaarheid en dat aanvaardt de rechtbank zelden,

omdat de deskundigen het altijd met elkaar onzens zijn.  
Ineke. Ja, laat oom Rad liever een verhaaltje over zijn broers en zichzelf vertellen, dat is veel aardiger en daar hebben wij veel meer aan.

Ik. Dat wil ik wel doen, maar ik heb in de familiechroniek al zoveel over het ouderlijk huis en over mijn broers verteld, dat het voor jullie veel interessanter is, wanneer wij ieder op onze beurt zelf onze levensgeschiedenis mededeelen en dat we elkaar, als het noodig is, aanvullen en corrigeren.

Herman. Goed, maar kan oom Rad niet beginnen met een samenvatting? Jan. We verlangen "documentatie" n.l. feiten en cijfers, die statistisch verwerkt kunnen worden. De karaktereigenschappen zijn evengood als de rubrieken voor de in- en exportgoederen in bepaalde categorieën te splitsen. Voor den oorlog zijn meermalen enquêtes gehouden om aan de hand van concrete vragen algemeene menschentypen te classificeren.

Je hoeft dan nog niet eens te denken aan een studie als die van Schubert over "Europa und die Seele des Osten" die onderscheid maakt tusschen den Johannitische en den Prometheïsche mensch. De Russen zijn trouwens in hun gedichten en romans, wat de psychische analyse aangaat, het Westen ver vooruit. Fjodor Dostojewsky, Leo Tolstoj, Poeskin .....

De Voorzitter. We dwalen af. Als Jan aan het familieverhaal van vader stof voor een roman wil ontleenen, kan hij dat op eigen verantwoordelijkheid doen en dan mag hij in een volgende familiebijeenkomst zijn werk - vóór het ter perse gaat - voorlezen.

Ik. En hoe staat het met het auteursrecht ?

De Voorzitter. Dat moet je met Jan maar regelen. Hij zou b.v. een aantal exemplaren, genummerd, op houtvrij papier gratis kunnen afstaan.

Wilna. Wat zijn die mannen toch onzakelijk ! We willen allemaal hetzelfde: een mondeling verhaal over de broers Kortenhorst.

Als oom Rad, zooals Ineke voorstelde, maar begint, dan volgen de anderen vanzelf.

De Voorzitter. De familieraad is het er dus over eens, dat vader Rad een algemeene inleiding houdt en dat de ooms volgens ancienniteit ieder zijn eigen loopbaan mededeelt.

Dit voorstel vindt algemeene instemming. Intusschen wordt de aandacht van het gezelschap afgeleid doordat Loukie in een boom is geklommen en op een der hoogste takken een correcte hoogstand uitvoert, tot schrik van de tantes. Zijn vader stelt ze echter gerust: Loukie kan niet lang stil zitten en hij is nergens veiliger dan in een boom. "Louk, kom nu gauw naar beneden en ga maar op het dak van het tuinhuisje zitten. Je moet je tantes niet zenuwachtig maken !"

De Voorzitter. Het woord is aan vader Rad !

Ik. Jullie willen dus iets weten over algemeene Kortenhorst-eigenschappen, zoo iets als het kleinste gemeene veelvoud, het mengtype van de broers en mij. Ik steek maar dadelijk van wal en reken op de noodige interrupties.

Ik geloof, dat wij niet zoo heel veel in den loop der eeuwen veranderd zijn en dat de beschrijving van Heymericus over de oorspronkelijke be-



ouders van Deventer nog altijd min of meer op ons van toepassing is. Jullie herinnert je misschien nog, welke eigenschappen de geschiedschrijver in onze voorouders wist te ontdekken.

"De burgerij is een volk van goeden aard, openhartig, gezellig en minzaam, eerbear in kleeding, matig in "gasterijen", die zij onderling gaarne en dikwijls houden."

Koor der tantes: "Matig in het eten!" (gelach).

Ik. Toegegeven, dat wij allen iets hebben overgenomen van den goeden smaak van grootvader Sloot, maar geef van jullie kant toe, dat we meer op kwaliteit dan quantiteit prijs stellen, dat Louis. En dat onze vrouwen ons in dit opzicht maar al te graag verwennen!

Ik. Verder wordt van de oude Deventenaren gezegd: "zij zijn genegen tot vrede en van moed genoeg in den oorlog." Ik geloof, dat - met eenige korreltjes zout - wij ook in dit opzicht "niet verward zijn van de vaderlijke zeden".

Als ik de eigenschap "genegenheid tot vrede" transposeer van de middeleeuwen naar den modernen tijd, dan versta ik daarmee ook: organisatie-talent, het richten en leiden van de activiteit van anderen op een permanent gemeenschappelijk doel. Deze eigenschap is van nut en komt tot haar recht niet alleen in het goed ordenen van het eigen leven en de eigen maatschappelijke taak, maar in breeder verband ook in - wat men noemt - het organisatieleven. Van jongesaf aan zijn er onder ons zessen organisatoren geweest, in de sportwereld, de studentenmaatschappij en later in het groote leven. Deze trek naar het sociale en deze bekwaamheid om leiding te geven is bij den een sterker dan bij den ander ontwikkeld, maar zij is bij allen te onderkennen.

De Voorzitter. Geen de anderen daarmee accoord? Niemand er tegen?

.....Aangenomen!

Carel Sr. Ik meen dat deze bijzondere begaafdheid ook bij Dr. van Haastert en bij onzen eigen vader sterk aanwezig was.

Moot. Jules was een bijzonder goede organisator. Die eigenschap kwam hem in zijn vak goed te stade. Wat is het ontwerpen van steden en parken anders dan het organiseren van de ruimte, waarin menschen wonen en leven?

Ik. De dieper liggende verklaring van deze eigenschap schuilt m.i. in een sterk ontwikkeld gevoel voor harmonie en recht. Ik vind dezen trek terug in den eersten jurist van de familie: Mr. Dierick, den vicarische officiaal van het Deventer kapittel en later in de opeenvolgende keurnooten of assessoren van den Schout van Raalte. Zij worden allen "rechtvaardig" genoemd. En is het recht niet de uitdrukking van de harmonie tusschen norm en gedraging? Of zooals Celcius definieert: jus est ars boni et aequi, het recht is de wetenschap van wat goed en billijk is.

Dat onze familie een aantal priesters en artsen naast juristen opleverde pleit voor de gedachte, dat de liefde tot den vrede en tot de harmonie een grondeigenschap, bron van vele andere eigenschappen, van onze familie is.

Leo. En hoe zit het dan met die beroemde "roode draad van verzet"?

Ik. Elke deugd heeft in het menschelijk hart haar daarbij behoorende

tegenpool, die haar voor eensijdigheid behoedt. Onze vredelievendheid beteekent zeker geen sulligheid en spruit niet voort uit een neiging er geenegeen mede te nemen, dat anderen over ons heenloopen.

Vredelievendheid sluit strijdbaarheid niet uit, zij is niet iets negatiefs maar een positieve kraacht ten goede.

En overigens is die roode draad door weer en wind en ook door veel zon wel eenigzins verschoten en verbleekt.

Maar als je een zeker radicalisme, een hernieuwings- en hervormingsdrang met die roode draad in verband wil brengen, ja, dan geloof ik inderdaad, dat er in sommigen van ons wel elementen schuilen, die we ook b.v. in Fr. van Haastert's levensloop hebben ontdekt.

Na is vasthoudendheid en hardnekkig doorzettungsvermogen om het goede doel te bereiken een typische Saksische eigenschap en als we zoo dadelijk ieder op onze beurt ons levensverhaal zullen vertellen, dan zullen jullie wel merken, dat "de roode draad" in zekeren zin een waardevolle talisman is om in het leven te slagen. Denk dan maar dat de roode draad ook in gesublimeerden vorm - dat is geloof ik een aan de psychologie ontleende uitdrukking - kan voorkomen.

De Voorzitter. De conclusie was eigenlijk al aanvaard. Na deze nadere toelichting kunnen we overgaan tot een volgend onderdeel der geestelijke bagage van onze ouderen.

Ik. Over onze Deventer voorouders wordt meegedeeld, dat zij zich, ondanks het feit, dat zij zich met hart en ziel op het behartigen van hun materiele zaken toelagen, toch "nooit in vergetenis hebben gesteld de beoefening der vrije kunsten", waaronder de geschiedschrijver ook de wetenschap in het algemaen begrijpt. Ik houd het ervoor, dat wij allen van huis uit een wetenschappelijken aanleg hebben meegekregen. Er zijn ongeveer duizend definities van het begrip "beschaving". Ik kies er een uit, die van Mattheu Arnold: "Culture is: to know the best that has been said and thought in the world". Ik vat deze uitspraak aldus op, dat er ook onder valt: de wetenschap en het vermogen om te genieten van het beste dat in de wereld aan muziek, litteratuur, tooneel, schilder-, bouw- en beeldhouwkunst en landschapschoon bestaat.

Ook deze eigenschap is onder ons zessen verschillend gedoseerd, maar geen van ons is er van gespeend. Wij hebben haar ongetwijfeld van onze moederskant meegekregen.

Jan. Bij sommige oudere en jongere familieleden domineert tamelijk sterk het fantastische en het avontuurlijke. Ik heb in de Kroniek van een betovergrootvader, een overoudoom en van eenige neven gelezen, dat zij een zeer beweeglijken aard hadden, de wijde wereld op goed geluk in-trokken en al dan niet een goed resultaat bereikten.

Ik denk b.v. aan den ouden Sloot, die in Napoleons leger diende, aan zijn zoon, die als Indisch ambtenaar in Indië zijn fortuin zocht, aan Dr. van Haastert, die 17 jaar oud de ouderlijke woning den rug toekeerde, aan Lambertus en Dirk Kortenhorst die het boerenleven verwisselden voor den koophandel, aan een oud-oom Theodorus, den candidaat-notaris, later houtmolenaar, aan Louis Kemper en aan onze ooms Jules en Pit Sr.

Ik. Ongetwijfeld neemt de fantasie bij de Kortenhorsten een groote plaats in. Zij wordt evenwel in evenwicht gehouden door een niet minder groote voorzichtigheid. Ik geloof dat fantasie en voorzichtigheid een zeer

goede combinatie vormen: een goed span voor de karos van het leven. Fantasie beschouw ik als een der beste krachten in den mensch. Napoleon was het daarmee eens: "sans l'imagination l'homme est un brute". Droogstoppel is de Nederlandsche vertegenwoordiger van dat soort bruten. Artistieke aanleg en zelfs artistieke neigingen en smaak zijn zonder fantasie ondenkbaar. Ik heb in mijn leven met een massa politici kennis gemaakt, maar de slechsten waren zij, die zich niet konden indenken, dat de menschengemeenschap steeds in beweging en nooit statisch is. Gebrek aan fantasie! Elke maatschappelijke hervorming is veroorzaakt doordat de menschheid nog onvervulde idealen koesterde. De besten onder ons scheppen in hun verbeelding een Utopia. Oscar Wilde noemt Utopia het land, dat weliswaar op de landkaart ontbreekt, maar dat het vurigst door de menschen wordt gezocht. En als we denken de kusten van dat land bereikt te hebben, dan richten onze blikken zich weer naar nieuwe gezichtseinders. Zoo is ons leven één lange reis van het eene Utopia naar het andere. Zelfgenoegzaamheid en verzaagde burgerlijkheid zijn onvereinigbaar met fantasie.

"The soul without imagination is what an observatory would be without a telescope" zegt Beecher.

Van den anderen kant is ongebreidelde fantasie, ontaardend in fantastasterij, een gevaarlijk metgezel door het aardse tranendal. Er moet een harmonie bestaan tusschen utopie en werkelijkheid. Elke wetenschap en elke kunst begint met een utopie en door het verstand wordt zij tot cultuurgoed. De hygienist legt zich b.v. niet neer bij het feit, dat allerlei volksziekten de menscheid teisteren, hij verbesltd zich, dat ziekten genezen of beter nog voorkomen kunnen worden. Dat is zijn premisse, zijn utopie. Nu gaat de wetenschap, geïnspireerd door een fantastisch lijkenden toekomstdroom aan het werk en het eind is, dat inderdaad de oorzaken der ziekten worden opgespoord en zoodoende de weg wordt gebaad voor de middelen ter bestrijding.

Zoolang er nog één mensch door ziekte den dood vindt, zal de medische wetenschap voortgaan naar geneesmiddelen te zoeken, ook al weet zij wiskundig zeker, dat de steen der wijzen niet zal worden gevonden.

Overdrijving van elk op zichzelf goed ding slaat om in haar tegendeel. De fantasie dient gebreedeld door de voorzichtigheid.

Voorzichtigheid is een cardinale deugd.

Quidquid agis, prudenter agas et respice finem: wat gij ook doet, doe het met beleid en denk aan het einde.

Als ik nu tot ons zestal terugkeer, dan constateer ik, dat wij allen ons hebben voorbereid tot een levenstaak en dat wij die ook inderdaad zoo goed mogelijk hebben bereikt. Toen Jules naar Amerika vertrok had hij een jarenlange opleiding in eigen land, zoowel als in Duitschland en Engeland achter den rug, voordat hij het waagstuk ondernam als jonge man van 23 jaar zich in Amerika als tuinarchitect te vestigen. En toen Pit Sr., de peetoom van onzen voorzitter, de groote stap waagde, had ook hij zich goed voorbereid.

Beide jongelui zijn geslaagd door in hun vak te blijven. Zoo is het ook met de andere vier gegaan. Een goede vakopleiding en een groote dosis levensmoed en fantasie bieden de beste waarborgen voor een bevredigende toekomst. Je moet niet te gauw zeggen: dat kan ik niet,



dat is niet voor mij weggelegd. Nonsens, je moet altijd hiervan diep overtuigd zijn: wat een ander kan, kan ik nog beter! Maar dat is alleen dan geen overmoed, wanneer je weet, dat je de materie onder den knie hebt en weet wat je wilt.

Nol. Maar is het besit van een handjevol geld naast een goede opvoeding niet een sterke stouwen bij het bereiken van een carrière?

Ik. De ervaringen van ons zessen spreken anders. Onze vader was een goed financier en liet na zijn vroegtijdig verscheiden zijn gezin allerminst onverzorgd achter. Wij wisten precies op hoeveel we ieder konden rekenen en daardoor ook, dat wij geheel op onze eigen praestaties waren aangewezen. Velen onzer - ik mag wel zeggen wij allen - hebben in het begin zuinig, ja zeer zuinig moeten leven. In onzen voorbereidingstijd hebben we het er goed van genomen; maar toen we op eigen beenen stonden, waren we er ons van bewust, dat we ons met eigen kracht door het leven moesten slaan. We hadden een kleine reserve achter de hand, maar overigens gold het: "fortuna fortes adjuvat" - de gelukkiggodin helpt de sterken.

Wat Dr. van Haastert in zijn testament neerschreef: "geld en goederen bezit ik niet", dat gold ook voor onze ouders, toen wij onze studies hadden beëindigd.

Er zal in de wereld altijd behoefte bestaan aan geschikte, goed opgeleide en daardoor bruikbare mannen. Ik denk daarbij vanzelfsprekend aan de vrije beroepen. In het zakenleven ligt het anders. Er schuilt een sterke stimulans in de plicht een goede zaak te handhaven en uit te breiden, maar ook in het economisch leven gaat degelijkheid boven rijkdom en gelukkig is deze combinatie in ons land niet zeldzaam.

De Voorzitter. Nog een vraag; zijn de Kortenhorsten optimisten of pessimisten?

Ik. Vraag het hunzelf!

Voorzitter. Oom Carel?

Carel. Optimist!

Voorzitter. Oom Louis?

Louis. Optimist!

Voorzitter. Vader?

Ik. Optimist!

Voorzitter. Oom Moot?

Moot. Optimist!

Koor der jonge Kortenhorsten. Leve de Club der optimisten!!!

Carla. Mag ik - nu oom Rad zooveel goeds van onze "jonge" ouderen verteld heeft - een ondeugende vraag stellen?

De Voorzitter. Begin maar, als het te bar is, kom ik tusschenbeiden en casseer de vraag.

Carla. Goed dan! Tegen welke kwade eigenschappen of zwakheden hebben de zes broers zich teweer moeten stellen?

De Voorzitter. Is vader Rad bereid daarop te antwoorden?

Ik. Waarom niet? Ik heb er zelf dikwijls over nagedacht en ben eerst na lang peinzen tot een conclusie gekomen. De ondeugd, door mij gevonden is zoo algemeen verbreid, dat velen zich haar bestaan nauwelijks

bewust zijn.

Ik bedoel: de luiheid.

Dat lijkt een absurditeit, gezien de activiteit door velen onder in hun leven ontplooid. Ik voel dan ook, dat ik een verklaring geven moet van mijn zonderling schijnende bewering. Er zijn verschillende soorten van luiheid, van indolentie, van gemakzucht of hoe deze ondeugd ook verder genoemd wordt. Ik versta er voor deze gelegenheid onder: een gebrek aan zin voor orde en maat in het besteden van den tijd.

We hebben - de een meer, de ander minder, een enkele in het geheel niet - in onze jeugd en soms ook op lateren leeftijd te veel tijd en energie verbruikt aan onze, overigens zeer prijzenswaardige liefhebberijen en daardoor kansen gemist, die wij bij een betere tijdsverdeling, gemakkelijk of op een vroeger tijdstip hadden kunnen grijpen. Horatius zegt 't kort en duidelijk: "Nec lusisse pudet, sed non inciduntur ludum", dat is: "schaam je niet gespeeld te hebben, maar wel er niet tijdig mee opgehouden te hebben."

Begrijpt mij goed: ik beweere niet, dat een volkomen mensch een werk-ozel of een pakpaard moet zijn. Integendeel het is juist de harmonie tusschen vlijt en ontspanning, die ons tot gelukkige menschen stem-pelt. Voor min of meer begaafde jonge menschen, die bovendien over fantasie beschikken en wier geestelijk spectrum rijk gevarieerd is, betekent de luiheid in de door mij bedoelden zin, een grooter gevaar dan voor hen, bij wie vlijt het gemis aan talent vergoeden moet.

Dit soort "luiheid" - onze taal is te arm om haar precies te omschrijven - verleidt dengene, die ermee behept is, genoeg te nemen met een lagere, gemakkelijker te handhaven, plaats (mits deze toch ook nog zeer behoorlijk is) dan dat hij naar het hoogst bereikbare streeft.

De prikkel van gezonde eersucht - een machtig element in de ontwikkeling van talenten - wordt door deze zwakheid onwerkzaam, althans beknut. Een Chineesch spreekwoord zegt: "wie zijn hart opent voor de eersucht, sluit het voor de rust". De door mij ontdekte onvolmaaktheid keert de volgorde om en fluistert ons in het al te wil-lig-luisterend oor: "als je je hart aan de rust verpand hebt, sluit het dan voor de eersucht".

Deze gemoedsgesteldheid is wellicht te subtiel dan dat men haar met geestelijke "luiheid" zonder meer zou kunnen bestempelen, maar ik heb geen beter woord kunnen vinden. Nu ik haar eenmaal ontdekt heb, heb ik er prijs op gesteld haar aan jullie allen voor te houden. De jeugd kan er haar voordeel mee doen, door zich tegen haar verlokkingen te pantseren!

---

Hierop wordt een kleine pauze gehouden, waarin thee en versnaperingen worden rondgediend. Julian heeft een massa Amerikaanse ci-garetten en Elsy heeft thee meeggebracht!

En thans is het de beurt aan Carel, om zijn levensgeschiedenis te vertellen.

Hij sprak ongeveer aldus:

Over onze jeugd in Weesp heeft Rad in zijn Kroniek al het noodige verteld: ik kan daarnaar dus verwijzen en spring dus maar dadelijk



even naar mijn gymnasium-tijd in Amsterdam. Er is vanmiddag over de roode draad van verzet gesproken. Ik moet bekennen, dat die mij in dien gymnasiumtijd aan de Weteringschans weleens parten heeft gespeeld. Ik ben er nu nog van overtuigd, dat de schuld bij den Rector Dr. Meyer lag, maar hij is allang ter siele en daarom laat ik hem verder maar met rust. Feit is, dat Ma en ik het raadzaam oordeelden, dat ik nog op 't laatst van school ging verwisselen.

Dat had nogal wat voeten in de aarde, want pater Dr. van Oppenraay, de Rector van het Katholiek gym. had overwegend bezwaar tegen de opname van een ouderen jongen, die kersversch van een "liberale" school kwam. Maar hij zwichtte en zoo heb ik de zesde klas op het gymnasium aan de Heerengracht met goed gevolg doorloopen en daar ben ik nog al tijd dankbaar voor. Ik heb er goede vrienden gemaakt, ook onder de paters.

In October 1902 werd ik als lid van het Litterarisch Dispuutgezelschap "B.E.E.T.S.", waarvan ik in de periode 1903/04 lustrumpraeses worden zou, geinaugureerd. Jullie weten, dat het Amsterdamsch Studenten Corps in dispuuten is onderverdeeld en dat Beets een zoogenaamd gemengd dispuut is d.w.z. dat er zoowel Katholieken als niet Katholieken lid van zijn. Beets behoort tot de voornaamste gezelschappen in het Corps. Mijn dispuut-jaargenoten waren H.W. Hijmans van den Berg, T.C.P.M. Kolfschoten (later Burgemeester van Edam), W. Leendertz (thans Hoogleeraar), G.J. Roes (thans notaris te Lisse) en D.H.A. van Voorst Vader (advocaat te 's-Gravenhage). In het Corps bekleedde ik de functie van Commissaris der Studenten Societeit N.I.A. en werd ik tot lid van de I.S.S.A. gekozen. Ik heb echter bij nader inzien deze laatste functie niet aanvaard, omdat ik dan als Rector zou zijn gekozen, wat ik niet verantwoord achtte i.v.m. mijn studies.

Buiten het Corps was ik trouw lid van de R.K. Studenten-Vereeniging Sanctus Thomas Aquinas. Ik ben nog gedurende eenige maanden als Praeses dier vereeniging opgetreden.

De zoo gelukkige combinatie van Corpslid en Thomas-lid was in mijn tijd een veel voorkomende. De Katholieke Beetsianen speelden in Thomas altijd een voorname rol.

Wiesje. Was oom Rad ook niet lid van Beets?

Carel. Ja en ook zijn beide zoons Jan en Pit.

Moot. Ook mijn schoonvader Mr. E.F.P.A. van den Bogaerdt was lid in 1880, hij was vica-praeses in het jaar 1881/82. Later, in 1909 werd mijn zwager Eddy van den Bogaerdt in het Dispuut opgenomen.

Carel. Het meest intensief heb ik mij als student bezig gehouden met de studentenpers. Ik was gedurende bijna drie jaren redacteur van het Amsterdamsch Studenten Weekblad Propria Cures en bovendien Praeses van de Almanak-Redactie.

Bolland en zijn school van neo-Hegelianen stonden in mijn tijd in het brandpunt van de belangstelling onder de jonge intellectueelen.

Ik heb mij met al mijn kunnen in dien strijd geworpen en het Thomistisch standpunt week in week uit tegenover Bolland en zijn volgelingen uiteengezet en verdedigd. Ja, dat waren opwindende en mooie jaren. Ik heb aan het onderricht bij de paters Jezuiten veel te danken gehad en later niet minder aan de colleges van Prof. de Groot O.P.

Leo. Dat was dus de roode draad met een paars randje!

Carel. Na mijn candidaatsexamen in de medicijnen maakte ik te Parijs een Cours de vacance, op initiatief van de Alliance Française mee.

Jan. Bemoeide de Alliance zich ook met de medische cursussen?

Carel. Neen; deze cours liep over Fransche letterkunde, kunst, architectuur, toneel etc. De medicijnen heb ik bestudeerd in Amsterdam en in ... Terschelling!

Koor der jongeren. Terschelling?!?!?

Carel. Ja, Alfred Wübbe en ik bereidden ons voor op ons doctoraal-examen en we meenden, dat de eenzaamheid op een eiland aan onze concentratie ten goede zou komen. 't Is echter precies andersom uitgekomen. We waren zoo onvoorzichtig geweest onze verblijfplaats bekend te maken aan onze vrienden en vriendinnen. Alfred was n.l. verloofd met een meisje Povel en het lag voor de hand, dat zij haar aanstaanden man zoo nu en dan in zijn eenzaamheid ging troosten.

Diezelfde gedachte was echter ook bij onzen uitgebreiden vriendenkring opgekomen en het gevolg was, dat wij het op Terschelling bijzonder gezellig hebben gehad, maar dat van de studie niets is terecht gekomen.

Daarom Free, ga vóór je examens nooit op een eiland werken, dat wordt een mislukking!

Voor mijn artsexamen ben ik gedurende 9 maanden Hagenaar geworden.

Ik werkte toen onder den Directeur van het Algemeen Ziekenhuis op de Zuidwal, Dr. Roessing, toentertijd hofarts en onder Dr. de Jong, die hem later in dezelfde functie zou opvolgen. Ook de latere Prof. Polak-Daniels en de beroemde chirurg Schoemaker waren mijn chefs.

Na mijn artsexamen in 1911 heb ik de psychiatrie tot speciaal studievak gekozen. Ik werkte gedurende drie jaren in het Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam als assistent van Prof. C. Winkler en Prof. K.H. Bouman.

Free. Heeft U evenals neef Jan Jansen ook buitenlandse Universiteiten bezocht?

Carel. Inderdaad! In 1912 heb ik in München onder meer den beroemden Krüpelin en Rudin geassisteerd en verder in Berlijn in de Charité en de strafgevangenis Moabit gewerkt.

Jules Jr. Oom, werden er toen ook al Nederlanders in Duitse gevangenschappen opgesloten? (Gelach).

Carel vervolgt: In 1913 volgde een studiereis naar Weenen en in 1925 naar Brussel, waar ik o.a. de colleges van Vervalok in de gevangenis "Forest" volgde. Deze colleges sloten zich aan bij bezoeken aan de gestichten en straf-kolonies daar te lande.

Buiten dit kader van mijn eigenlijke vak fungeerde ik in 1914 kort voor het uitbreken van den eersten wereldoorlog als bedevaartsarts bij gelegenheid van de 25-jarige jubileum-processie naar Lourdes.

Ik heb daar bijzonder sterke indrukken ondergaan, die mijn geheele verdere leven mij zijn bijgebleven.

De oorlog bracht een tijdelijke wijziging in mijn program. Doordat vele artsen onder de wapenen waren geroepen en ikzelf indertijd vrij was geloot, heb ik mij beschikbaar gesteld om de praktijk van collega's waar te nemen. Dat duurde echter niet lang, want met ingang van 1 April 1915 werd ik benoemd tot geneesheer aan het Krankzinnigenge-

sticht "Voorburg" te Vught, waar ik tot 1933 gelukkige jaren heb doorgemaakt in de ruime Villa Catharina met haar mooie bloemen- en moestuin. Ik heb daar mijn oude Weesper liefhebberijen in het planten- en dierenrijk weer kunnen opnemen. Op 22 October 1918 ben ik te Nijmegen gehuwd met tante Marie (voluit Maria Gerardina Kloppenburg) die op 19 Juni 1888 te Batavia geboren is.

Onze eerste kinderen (8 Januari 1920 geboren) waren een tweeling meisjes, wel een evenement in het geslacht Kortenhorst, waarin tot dan toe alleen jongens geboren waren. Albertine overleed helaas. Ze was 10 jaar oud. Dat gebeurde op 9 Januari 1930. Zij is te Vught op 't Kerkhof van het Gesticht Voorburg begraven. Wiesje (Louise) is verpleegster in het W.G. te Amsterdam waar ikzelf eenige jaren heb gewerkt. Zij is - zooals jullie weten - met een medicus, Bram Blécourt verloofd.

Na 1933 ben ik naar Den Bosch verhuisd, waar ik als geneesheer verbonden ben aan het gesticht "Reinier van Arkel".

Ik vergat nog de geboortedata der jongens te noemen:

Arnold Theodoor 13 Dec. 1921;

Herman Johan 10 Juni 1925;

Carel Thimotheus 24 Febr. 1927.

Nel. U vergat ook nog te vertellen, dat U in Vught in de politiek bent gegaan.

Carel. Nu ja, politiek, politiek? Ik ben voor den aandrang van mijn vrienden bezwaken en heb mij als candidaat voor den gemeenteraad beschikbaar gesteld. Het dilemma waarvoor mijn vader gesteld werd, dat de gemeentenaren algemeen met de keuze instemden, bestond in het Katholieke Vught voor mij niet.

Maar ik heb mij aan mijn vak gehouden en zoo is op mijn initiatief in Vught een begin gemaakt met een stukje "Geestelijke Volksgezondheid". Ik heb de gemeente n.l. bereid gevonden extra zorg te besteden aan de zwakzinnige leerlingen der scholen van Den Bosch en randgemeenten en daarvoor gelden beschikbaar te stellen. In denzelfden gedachtengang van dit onderdeel der preventieve geneeskunde op mijn terrein kon ik bewerken, dat de provincie als eerste van hare zustersen gelden voteerde voor een provincialen dienst die zich de geestelijke volksgezondheid ter harte moest nemen. Deze initiatieven hebben tenslotte geleid tot de oprichting van de landelijke R.K. Charitatieve Vereeniging voor Geestelijke Volksgezondheid. Ik heb daarbij medewerking ondervonden onder meer van Jhr. Mr. Ch. Ruys de Beerenbrouck en van Mgr. Prof. Dr. J. Hoogveld van de R.K. Universiteit van Nijmegen. Na het gezondheidscongres van 8 Juli 1932 te Amsterdam, waar ik een praeadvies uitbracht i.z. de geestelijke volksgezondheid is van den toenmaligen Directeur-Generaal van de Volksgezondheid Mr. Lietaert Peerbolte het besluit uitgegaan om alle in Nederland gevestigde vereenigingen op dit gebied tot een Nationale Federatie samen te voegen. Ikzelf kreeg zitting in het Bestuur dezer Nationale Federatie.

Ik. Door dit besluit is het voor het Bestuur van het Prophylaxefonds mogelijk geworden telkenjare een subsidie aan deze Federatie toe te kennen. Als bestuurslid van dit Fonds heb ik gelegenheid gehad de beteekenis van het werk dezer Federatie te peilen.



Carel. Met terzijdelating van enkele minder belangrijke functies in de wereld der geestelijke verzorging van de zwakzinnigen wil ik nog iets vertellen over de Psychopathenzorg. Dat is de zorg voor geestes-zieke misdadigers.

Mede naar aanleiding van mijn bemoeiingen met de reclasseering van ontelagen gevangenen (ik ben sinds 1917 lid en penningmeester van 't hoofdbestuur der R.K. Reclasseeringsvereniging) werd ik na de invoering der Psychopathenwetten op 1 Sept. 1928 door de Koningin benoemd in den nieuw ingestelde Raad van Psychopathenzorg. Ik nam bovendien het initiatief tot stichting van het R.K. Psychopathenasyl te Heiloo, door Minister Donner in verbinding te brengen met de Congregatie van O.L.V. van Lourdes te Dongen.

Tijdens den oorlog, in 1941 werd ik benoemd tot lid van de Cie. van Toezicht op de Rijksasyls voor Psychopathen onder voorzitterschap van Prof. Mr. W. Pompe.

Verder ben ik sinds 1923 lid van het College van Regenten over de Strafgevangenis te 's-Bosch.

Met de tewerkstelling van onvolwaardige arbeidskrachten heb ik bemoeienis als lid van de Staatscommissie op dit terrein en als lid van het Hoofdbestuur der Vereeniging A.V.O.

Het spreekt vanzelf, dat ik over alle genoemde onderwerpen tijdschriftartikelen, brochures en rapporten heb samengesteld en daarover lezingen heb gehouden. Ik ben b.v. redacteur van het tijdschrift voor Kerk, School en Ziekenhuis.

In 1927 heb ik deel genomen aan een studiereis, georganiseerd door het Department of Health te Londen door Engeland en Wales, waarbij de voornaamste krankzinnigengestichten, zwakzinnigen-inrichtingen en psychopathenasyls werden bezocht in aansluiting op colleges en conferenties.

Ik. En hoe staat het met je bemoeiingen met het alcoholvraagstuk?

Carel. 't Is goed dat je dat vraagt. Jarenlang heb ik meegewerkt aan de samenstelling van het orgaan van het maandschrift van de R.K. Drankbestrijdingsorganisatie Sobrietas. Ook plaatste ik wel eens een artikel in "Zeitschrift für Psychische Hygiene" ... maar dat was voor den oorlog.

De Voorzitter. Ik wilde oom Carel nog een vraag stellen in verband met de algemeene opmerking van mijn vader, dat de diepere beweeggrond voor de beoefening van een beroep als dokter, advocaat en vanzelfsprekend in de hoogste mate als priester, gezocht moet worden in idealisme, in een hooger motief dus. Heeft oom Carel er bezwaar tegen daarover iets te vertellen.

Carel. Behalve door het voorbeeld van mijn vader en de in mijn Weesper jeugd opgedane ervaringen met de dokterspraktijk, heb ik als Vincentiaan in mijn eerste studentenjaren te Amsterdam van nabij met de lijdende en in nood verkeerende menschheid kennis gemaakt. Mijn Mentor bij dat liefdewerk was de oude heer van den Heuvel, een der redacteurs van het Dagblad "De Tijd".

Geregeld bezocht ik met hem arme gezinnen en wat ik daar zag en meemaakte heeft mijn leven op de sociaal-charitatieve activiteit gericht. Ik kwam van het een op het ander: reclasseringsarbeid, kindbescherming, drankbestrijding, zwakzinnigenzorg, psychopathenzorg,

enfin alles, wat ik op rijperen leeftijd tot stand heb helpen brengen. Jeugdindrukken laten diepe sporen na in de menschelijke ziel.

Free. Oom Rad heeft ons verteld, dat de Kortenhorsten naast hun vak ook belangstelling koesterden voor de schoone kunsten. Wat zijn oom Carels liefhebberijen?

Carel. In de Kroniek heeft de auteur er al op gewezen, dat in het ouderlijk huis en later bovendien bij "de Tantes" de zin voor het schoone spelenderwijs werd aangekweekt. Ik heb veel opgestoken uit mijn geregelden omgang met tante Marie gedurende mijn laatste gymnasium-jaar. De familie woonde toen nog in Weesp en ik lunchte tusschen de schooluren bij de Tantes.

Daar werd veel gesproken over letterkunde, geschiedenis, toneel en muziek. Ik ontmoette er vrienden van de tantes en gaf mijn ooren goed de kost. In later jaren heb ik in de centra van Europa vanzelfsprekend vele musea en tentoonstellingen bezocht en concerten en opera's en toneelvoorstellingen bijgewoond. Ik heb een voorliefde voor de Fransche litteratuur. In mijn Amsterdamchen tijd was ik lid van het Concertgebouw.

Mijn huwelijk met tante Marie heeft er toe geleid, dat mijn belangstelling en liefde voor de schoone kunsten nog is gegroeid. Tante Marie is, zooals bekend bijzonder muzikaal. Zij is lid van het bestuur der Zuid-Nederlandsche Bachvereniging, die vóór den oorlog ieder jaar in de Grootte Kerk te Zaltbommel de Matheus Passion uitvoerde. Ook in de stad onzer inwoning heeft zij deel in de leiding van het muzikale leven als bestuurslid van het Bossche Kamerkoor. Als uitvoerend kunstenaar is zij bekend om haar aquarellen en olieverfschilderijen, speciaal van bloemen en stillevens, maar ook schildert zij portretten. Haar werken zijn meermalen geexposeerd geweest op tentoonstellingen b.v. in Den Bosch, Eindhoven, Amsterdam en zelfs in Batavia.

Ik. Op mijn kantoor hangt een mooi bloemenstuk van haar, een cadeau bij gelegenheid van mijn zilveren bruiloft.

Carel. Zelf ben ik bestuurslid van de pas opgerichte St. Gregorius-Stichting, die de Schola Cantorum met het daaraan verbonden knapenkoor der Cathedrale Basiliek van St. Jan financiert. Bovendien ben ik in het Bestuur gekozen van het Provinciaal Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen van Noord-Brabant.

Ik. We zien in het gezin van onzen oudsten Kortenhorst een merkwaardige cumulatie van wetenschappelijke en artistieke eigenschappen van beide ouders: een mengeling van wat men het verstands- en het gevoelselement zou kunnen noemen. Zijn deze twee elementen, hetzij afzonderlijk, hetzij gecombineerd in de kinderen min of meer terug te vinden?

Carel. Ik zou zeggen, dat mijn overleden dochttertje Albertine in aanleg het meest op haar moeder geleek. Op negenjarigen leeftijd teekende ze in den tuin bloemen na en kleurde haar schetsjes. Ze waren zoo goed, dat het de moeite loonde ze in te lijsten.

Herman heeft eveneens teekentalent en speelt goed piano. Dat laatste doet Wiesje ook. Zij is bovendien een goed styliste. Op school blonk zij uit in het maken van opstellen. Ook overigens behoorde zij

tot de beste leerlingen.

Nol is wetenschappelijk begaafd en zal na den oorlog in Duitschland in de chemotechnologie doorstuderen en naar ik verwacht doktoreeren. Hij is tijdens den oorlog practisch in suikerfabrieken werkzaam geweest. In Herman steekt handelsgeest, hij gaat in Tilburg de textieltechniek bestudeeren en de jongste Carel, is een vriend van de natuur, een eigenschap die hij met zijn ouders gemeen heeft.

===O===

Nadat Voorzitter Pit het slachtoffer van dit familie-interview bedankt heeft voor zijn openhartige en ruime mededeelzaamheid, wordt Louis naar de operatietafel geleid.

#### Louis vertelt zijn levensgeschiedenis

Na een pauze, waarin het gezelschap zich over de omgeving van "Heer en Beek" verspreidde, namen allen hun plaatsen weer in en het was de beurt aan Louis, om iets over zijn leven mede te deelen.

Hij sprak ongeveer aldus:

Na mijn Haarlemschen H.B.S.-tijd deed ik admissie-examen voor de Rijknormaalschool voor Teekenleeraren die gevestigd was in het Rijksmuseum te Amsterdam onder Directie van den ouden Molkenboer, een vriend van den huize.

Deze keuze van richting was voor mij vanzelfsprekend. Mijn aspiraties gingen niet uit naar den handel, naar de medicijnen of naar de techniek. Vanaf mijn jeugd trok teekenen mij aan. De teekenlessen in Weesp bij juffrouw Eekhof en die op de H.B.S. hadden mij eenige techniek bijgebracht. In dien tijd werden nog maar draad-figuren en blokmodellen geteekend. Juffrouw Eekhof wist haar leerlingen ook tot iets meer te animeeren.

Ik maakte b.v. verjaarscadeaux voor mijn ouders en tantes in de gedaante van landschapjes met krijt op terra cotta. Maar het bleef toch bij nateekenen. Daarna ontwierp ik voor huiselijk gebruik decoratieve ontwerpjes bij allerlei gelegenheden: menu's, plaatjes bij de Eerste H. Communie der "kleintjes" en zoo meer. Het was een wijs besluit, om mijn toekomst niet uitsluitend op mijn artistieke prestaties te bouwen en om eerst een paar actes te halen. In 1904 deed ik mijn eindexamen bij de Rijknormaalschool en in hetzelfde jaar slaagde ik voor het Middelbaar Acte-examen Handteekenen.

Ik was toen 20 jaar oud en had dus nog een reeks jaren van solide voorbereiding voor den boeg.

Mijn leeraar J. Visser was een hoogstaand en voortreffelijk paedagoog, van wien ik veel geleerd heb.

't Is volkomen waar, wat Rad in zijn inleiding gezegd heeft: talenten alleen, hetzij wetenschappelijk, hetzij artistieke zijn niet voldoende om je persoonlijkheid te ontwikkelen en carrière te maken. Hard werken en de materie volkomen onder de knie krijgen is de beste waarborg tot succes. Ik ging daarom door en haalde naast de acte M1 in 1906 de acte M.2 voor rechtlijnig teekenen en de perfectief.

Vanaf 1904 bezoekt ik bovendien de avondcursus aan de Rijks-academie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam en volgde na mijn examen voor M.2



van 1906 tot 1909 tevens den dagcursus aan de Academie. Prof. v.d. Waay en Allebé waren mijn leermeesters in teekenen, schilderen en boetseeren. Prof. Allebé stelde aan zijn leerlingen strenge eischen en zijn kernachtige, vaak ook scherpe opmerkingen en correcties behoedden de jonge kunstenaars voor zelfingenomenheid en overmoed. Bij hem vergeleken was Prof. v.d. Waay maar een tam leermeester, van wien weinig uitging.

Op de Normalschool werd naar de natuur geteekend: bloemen, kunstwerken uit het Rijksmuseum, gipsmodellen (ornamenten, koppen en klassieke beelden). Het onderwijs op de Academie omvatte in de teekenklasse, de beroemde klassieke beelden als worstelaars, de Venus van Milo, Antinoüs enz. Maar hoofdzaak was de schilderklasse naar ontkleed model en naar portret. Op den avondcursus werd naar gekleed en ontkleed model geteekend.

Mijn leerjaren aan de Academie werden in 1908 onderbroken door den Militairen dienst bij het beroemde 7de Infanterie te Amsterdam. Ik was toen hoofdzakelijk in de Oranjekazerne ondergebracht en in de zomermaanden in de Harskamp. Ik heb het nooit verder gebracht dan gewoon soldaat en ik heb heel wat portretten van mijn kameraden geteekend. In den oorlog van 1914-18 heb ik het fort Spaarndam-Zuid met 12 muurschilderingen versierd: dat was mijn voornaamste dienst.

Maar ik loop al vooruit op mijn leertijd.

Na mijn Amsterdamsche jaren vertrok ik met mijn schildergerei gewapend naar München en liet mij als leerling van de Königliche Bayerische Akademie der Bildende Künste inschrijven. Er Verkte vele Nederlandsche jonge kunstenaars in dat cultuurcentrum, München was toen nog de stad van de Simplicissimus en van de nieuwe richting in de toneelspeelkunst onder Reinhardt in het prinz-Regenten Theater. Ma en Rad en de jongere broers hebben mij in den zomer van 1911 daar bezocht.

Ik. Ja, dat was een mooie reis. We hebben onder anderen in Oberammergau de wereldberoemde Passiespelen bijgewoond. Ma én ik logeerde ten huize van den apostel Philippus, maar zijn huishouden werd bestuurd door een bijdehandsche Engelsche juffrouw van Cook's reisbureau. München had in verband met het enorme vreemdelingen-bezoek een groote kunsttentoonstelling gearrangeerd. De theaters, opera's en concertzalen wedijverden om het beste te geven, wat er op hun gebied te praesteeren viel. Het Duitschland vóór 1914 was een heerlijk land om te bereizen. Na München logeerde ons gezelschap in Tegern aan de Tegernsee.

Louis. In München studeerden - zooals ik al zei - veel jonge Nederlanders: mijn goede vriend Koos Koster, thans een groot landschap- en portretschilder in Hilversum en Joost Nijland. Met hen beiden heb ik een kunstreis door Italië gemaakt.

Een andere jeugdvriend v.d. Pluym is nu hoogleeraar in kunstgeschiedenis te Amsterdam. Ook Matthieu Wiegman, Joop Wijand en de broers Hoogewaard waren in Amsterdam tijdgenooten van mij. Zij hebben echter niet in München hun studies voortgezet. Dat deed wel Dirk Saul, hij is architect geworden en specialiseerde zich op het restaureeren van kasteelen.

In München was Prof. Ludwig Herterick mijn leermeester en ook volgde ik de lessen van Franz von Stück. Deze laatste is tijdens de Spartakisten-revolutie na den oorlog van 1914-'18 in zijn kunstpaleis vermoord en zijn schitterende verzameling kunstvoorwerpen werd door het rapaille grootendeels geroofd.

Prof. Herterick was een z.g.n. "Freilichtmahler" en had grooten invloed op zijn leerlingen, ofschoon hij hun individualiteit met zorg ontzag en deze juist prikkelde en ontwikkelde. Ik heb enorm veel in München geleerd, niet alleen van mijn professoren, maar ook van mijn vrienden. Het Bohemien-leven in een kunststad als München met haar uitbundige carnavals en andere feesten, maar ook met haar cultuuruitingen op elk gebied hebben een onuitwischbaren indruk bij mij achtergelaten. 't Was mooi leven aan de Academie. Wij bezochten bovendien de colleges aan de Universiteit in plastische anatomie en kunstgeschiedenis. In onzen vrije tijd trokken wij er met onze schilderingrediënten op uit om in de vrije natuur inspiratie op te doen. Zoo woonde ik eenigen tijd in het pitoreske Rothenburg aan de Tauber. Ma en Rad zijn daar ook geweest.

Ik. Later heb ik met mijn vrouw nog eens al die plekjes bezocht. Maar hoe was Beieren veranderd!

Louis. Evenals mijn andere broers heb ik veel in het buitenland gereisd. Ik heb daar uitgebreide studies gemaakt en allerlei technieken. Mijn soliede generatie van schilders beperkte zich niet tot het bekijken van schilderijen: wij copieerden ze in musea. Om Henri van Haastert kocht indertijd een copie van een stilleven van de Ring van mij en een kapelaan van de Rozenkranskerk bestelde een op hout geschilderde Madonna bij mij. Ik heb ook na mijn studietijd kunstreizen ondernomen door België, Duitsland, Frankrijk, Italië en Engeland. Een massa materiaal aan landschappen en stadsgezichten bracht ik mee naar huis. Ik denk aan mijn schetsen van kathedralen te Chartres en Amiens, waarnaar ik etsen heb gemaakt. Zoals anderen foto's nemen tijdens een reis, zoo legde ik mijn indrukken vast in schetsen, aquarellen, krijt of van een ander materiaal. In Luxemburg tijdens een gezamenlijke reis met Ma en de broers heb ik b.v. pastelteekeningen gemaakt, waarvan er een, een glooiend korenveld, in Rads bezit is. Later heb ik er een groot olieverschilderij naar gemaakt. Dat hangt bij Carel in de hal.

Van 1911-1916 was ik leeraar in het teekenen aan de avondschool in Bussum. Overdag werkte ik op mijn atelier in Amsterdam en zette mijn technische en artistieke ontwikkeling voort. Ook toen reeds exposeerde ik mijn werken op de tentoonstellingen van Arti et Amicitiae en St. Lucas. De Maatschappij ter Bevordering van Beeldende Kunsten te Amsterdam kocht in den loop der jaren verscheidene werken van mij aan. Gedurende een 10-tal jaren was ik bovendien artistiek leider van de Damastfabriek Hoogerwou en Zn. te Bortel. 't Is wel aardig te memooreeren, dat het damast tafellinnen van het Prinselijk Jacht "Piet Hein" in 1937 door mij ontworpen is. Ook andere leden van het Koninklijk Huis waren of zijn in het bezit van eenige mijner werken.

Koningin Emma kocht b.v. een houtsnede, een landschap te Gulpen voorstellende en op advies van den Voorzitter der schildersgenootschappen Pulchri Studio, Arti en St. Lucas noodigde het Comité voor

het Nationaal huldeblijk aan I.K. de Koningin mij uit om een aquarel te vervaardigen voor het gedenkboek, bevattende een verzameling van 217 speciaal voor dit doel door Nederlandsche kunstenaars gemaakte Nederlandsche tafereelen, landschappen, volkstypen, gebouwen enz.

Na de mobilisatie trok ik naar het hooge Noorden en was in Warffum van 1916-1923 leeraar in hand- en lijntekenen aan de Rijks-H.B.S. en tevens Directeur der avondteekenschool. Op 28 December 1920 ben ik getrouwd. Tante An en ik hebben dus onze eerste huwelijksjaren in Warffum doorgebracht.

Daarna werd ik tot leeraar aan het Gymnasium en de R.H.B.S. te Assen benoemd. Het Drentsche land met zijn eigen sfeer heeft mij veel motieven voor landschappen opgeleverd. Maar ook elders in Nederland legde ik de schoonheid van ons land in waterverfschilderijen vast. Egmond aan Zee, Texel, Terschelling, Zoutelande.

De provinciestad Assen, "het Haagje van het Noorden" kent een zeer verzorgd en opgewekt cultureel leven en het spreekt wel vanzelf dat ik daarin mijn aandeel heb. Maar ook mijn vrouw heeft haar eigen artistiek milieu n.l. op muzikaal gebied. Evenals haar zuster Marie is tante An ook in de beeldende kunst begeefd.

Het lesgeven heeft mij steeds groote voldoening gegeven en ik heb een aantal goede leerlingen gevormd. De kunstgeschiedenis neemt een niet onbelangrijke plaats in mijn lesprogram in. Ook buiten de school b.v. aan de Volksuniversiteit te Assen doceerde ik kunstgeschiedenis en aethetica.

Sinds 1931 ben ik door de Provinciale Staten van Drente benoemd tot lid van de provinciale Schoonheids-Commissie tot wering van inbreuk op de schoonheid van Stad en Land.

Nol. Is er sinds Uw jeugd een evolutie waar te nemen in de wijze, waarop de teekenkunst wordt gedoceerd?

Louis. Ongetwijfeld! Ik vertelde al, dat in vroeger jaren veelal draadfiguren en blokken werd geteekend en op de Amsterdamsche Academie dienden gipsafgietsels nog als modellen.

In München was het gips reeds niet meer in zwang, wij teekenden en schilderden naar levende modellen, zoowel portret als ontkleede figuren.

Het teekenen naar blokmodellen (Molkenboer sprak in zijn tijd van de "alleen zali,-makende Kubus") was nogal geestdoodend en weinig animeerend. Op onze tegenwoordige H.B.S. en is de Kubus onttroond en op den rommelzolder opgeborgen. Thans teekenen de leerlingen van Gymnasium en H.B.S. eerst naar vlakke voorwerpen, daarna naar vazen en gebruiksvoorwerpen, die een prismatischen hoofdvorm hebben (boek, stoof, lessenaar, bankje enz.); dan volgen bloemen, vlinders, schelpen, opgezette dieren en tenslotte stillevenen bestaande uit kunstnijverheidsvoorwerpen en vazen. In de lagere klassen wordt veel uit het hoofd geteekend of worden eenvoudige illustratieve opgaven op 't papier gebracht. De leerlingen krijgen b.v. na een kermis als opgave te teekenen, wat ze daar zoal gezien hebben: een soort opstel in den vorm van een teekening. De fantasie der jeugd krijgt kans zich uit te spreken door het verstrekken van een opdracht om potsierlijke figuren, als een clown, een pias, een heks, een vogelverschrikker, een sneeuwpop uit het hoofd te teekenen. In de hogere klassen kan reeds met succes het portret- en figuurteekenen geoefend worden.



Om beurten posseren de leerlingen voor de klas. Tenslotte worden eenvoudige versieringen ontworpen. Zocals ik al zeide in de hogere klassen worden kunstschouwingen gehouden. Er is dus een sterke vooruitgang merkbaar en mijn ervaring is, dat de leerlingen met groote aandacht, liefde en zelfs enthousiasme de lessen volgen.

Elsebé. Exposeert oom Louis ook in Assen?  
Louis. Geregeld worden tentoonstellingen van Asser schilders gehouden. Ik kom dan behalve met olieverfschilderijen ook uit met waterverfschilderstukken, pastels, etsen en hout- en linoleumsneden. Deze laatste technieken leveren weer bijzondere effecten op. Tijdens den oorlog heb ik een massa opdrachten ontvangen voor portretten. Ik heb alle leeftijden van de Asser bevolking op het doek gebracht en zoo nu en dan tentoonstellingen van dit soort werk gehouden, die groote belangstelling genoten. 't Is jammer, dat het zoo moeilijk is, de eigenaars van portretten bereid te vinden hun schilderijen voor een expositie af te staan.

Anders zou ik jullie eens uitnoodigen om mijn werk te komen zien.

Juist op meer gevorderden leeftijd - wanneer de periode van experimenteeren voorbij is en een groote technische vaardigheid zich paart aan een bezonnen psychologisch inzicht - is portret-schilderen een waar genot. Ik heb in de laatste jaren tientallen olieverfportretten geschilderd.

Ik. Bij mijn laatste bezoek aan Assen had ik gelegenheid om een aantal van die portretten te bewonderen. Ze kunnen inderdaad wedijveren met het beste, wat de Nederlandsche schilders op dit moment praesteeren. 't Is jammer, dat Louis ze niet in Amsterdam of in Den Haag kan exposeeren. Maar misschien dat hij na den oorlog die kans krijgt.  
De Voorzitter. Zou oom Louis ons evenals oom Carel gedaan heeft iets kunnen mededeelen omtrent de overgeërfde eigenschappen bij zijn kinderen?

Louis. Alle zes beschikken over meer of minder vaardigheid in het teekenen, Loukie is zonder twijfel het meest begaafd, niet alleen in teekenen, maar ook in muziek. Eenige van de kinderen hebben n.l. ook het muzikaal talent van hun moeder meegekregen. Thuis wordt veel gemusiceerd! Ik geloof echter niet, dat een der kinderen de kunstbeoefening tot zijn vak zal kiezen.

===0===

En hiermee was het tweede interview tot aller genoegdoening ten einde.

Voor de liefhebbers van genealogiën laat ik hier de namen en de geboortedata der zes Assensche Kortenhorsten volgen:

1. Christine, Carolina 15 Febr. 1922;
2. Frederik, Herman, Johan 29 Mei 1923;
3. Anna, Gertrude 17 Januari 1925;
4. Nicolette, Louise 22 Juni 1926;
5. Louis Felix 29 April 1928;
6. Josepha Marianne 23 November 1929.

===0===